

राज्जिाण संस्कृतम्

Vol. IX - Issue I (Jan.- 2022)
ISSN - 2277-7067

Kavikulaguru
Kalidas Sanskrit University
Ramtek, Dist. Nagpur, Maharashtra

Peer Reviewed

Journal of
Fundamental &
Comparative Research

UGC CARE Listed Journal

शोधसंहिता
New Research Frontiers

January 2022

Volume - IX Issue I

Research Journal
ISSN No. 2277-7067

Journal of Fundamental & Comparative Research

शोधसंहिता

A Peer reviewed Bi-annual Interdisciplinary Research
Journal of the University

UGC CARE Listed Journal

- Chief Editor -

Prof. Madhusudan Penna
Hon'ble Vice Chancellor (VC)

- Editors -

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Dr. Renuka Bokare

Deputy Director, Research & Publication

KAVIKULAGURU KALIDAS SANSKRIT UNIVERSITY
RAMTEK

A Bi-annual Interdisciplinary Research Journal of KKSU

Peer Reviewed Journal of Fundamental & Comparative Research

शोधसंहिता

ISSN No. 2277-7067

Volume IX Issue I (January - 2022)

UGC CARE Listed Journal

Chief Editor : **Prof. Madhusudan Penna**
Hon'ble Vice Chancellor (I/C)

Editors : **Dr. Deepak Kapade**
Librarian, KKSU

Dr. Renuka Bokare
Deputy Director, Research & Publication, KKSU

Editorial Board :

Dr. Kishor N. Wasurke, Gadchiroli. (Maharashtra)
Dr. Ramanik Lengure, Nagpur (Maharashtra)
Dr. Mahesh G.T., Mysore, (Karnataka)
Prof. Ajit Faras, Dharbandora - Goa

Peer Review Committee :

Dr. Kishor N. Wasurke, Gadchiroli. (Maharashtra)
Dr. M. Mani, Chennai (Tamilnadu)
Dr. Jayamma KV, Bengaluru (Karnataka)
Prof. Ajit Faras, Dharbandora - Goa
Prof. Shushma Gaude, Goa
Dr Mahesh G T, Kamataka
Prof. Nilkhanthan, Hyderabad
Prof. Ravindra Muley, Pune (Maharashtra)
Prof. P.C Muraleemadhavan, Kerala
Dr. Gauri Mahulikar, Kerala
Prof. Brajbhushan Oza, Varanasi

Published by : Registrar, KKSU, Ramtek

© KKSU, Ramtek

A Bi-annual Interdisciplinary Research Journal of KKSU
Peer Reviewed Journal of Fundamental & Comparative Research

शोधसंहिता

ISSN No. 2277-7067

Volume IX Issue I (January - 2022)
UGC CARE Listed Journal

Chief Editor : Prof. Madhusudan Penna
Hon'ble Vice Chancellor (I/C)

Editors : Dr. Deepak Kapade
Librarian, KKSU

Dr. Renuka Bokare
Deputy Director, Research & Publication, KKSU

Editorial Board :

Dr. Kishor N. Wasurke, Gadchiroli (Maharashtra)
Dr. Ramanik Langure, Nagpur (Maharashtra)
Dr. Mahesh G.T., Mysore (Karnataka)
Prof. Ajit Faras, Dharwad - Goa

Peer Review Committee :

Dr. Kishor N. Wasurke, Gadchiroli (Maharashtra)
Dr. M. Mani, Chennai (Tamilnadu)
Dr. Jayamma KV, Bangalore (Karnataka)
Prof. Ajit Faras, Dharwad - Goa
Prof. Shushma Gaude, Goa
Dr. Mahesh G T, Kanazda
Prof. Nilkhanthan, Hyderabad
Prof. Ravindra Muley, Pune (Maharashtra)
Prof. P.C Muraloemadhavan, Kerala
Dr. Gauri Mahulkar, Karwa
Prof. Brajbhushan Oza, Varanasi

Published by : Registrar, KKSU, Ramtek

© KKSU, Ramtek

**KAVIKULAGURU KALIDAS SANSKRIT UNIVERSITY
RAMTEK**

Content

Sr.No.	Title	Pg.No.
1	Overview on National Education Policy 2020 Abdul Shumim Dr. Kapil R. Singhel	1
2	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० चा शैक्षणिक ग्रंथालयावर परिणाम सौ. आशा चंद्रसांक जिल्गे	9
3	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६ आणि नविन शिक्षण धोरण २०२० : एक तुलनात्मक अध्ययन डॉ. कैलस फुलमाळी	19
4	Innovative Practises in Libraries Mrs. Minal S. Bhojar	25
5	Concept of Myth in Anita Nair's novel The Better Man Vaibhav Prabhakar Padole Dr. Kapil R. Singhel	32
6	Role of Digital Library in Higher Education System: Special Reference NEP-2020 Dr. Dipak Kapade Dr. Pragati Dhepe	42
7	भारत की शिक्षा व्यवस्था डॉ. प्रमोद मनोहर बोधाने	51
8	ग्रामीण महाविद्यालये : डिजिटल ग्रंथालय आणि रिमोट एॅक्सेस पुरुषोत्तम प्रल्हाद कावळे डॉ. संजय शामराव भूतम्वार	55

9	राष्ट्रीय शिक्षण धोरण : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन डॉ. संतोष पंढरीनाथ मेंढेकर	61
10	National Education Policy 2020: Focus on Multidisciplinarity and Research Vaibhav Anil Aidale	70
11	Expectations of NET/SET Aspirants and Resource Persons towards NET/SET Examination Dr. Prakash Bhairu Bilawar Dr. Yuvraj G. Jadhav	79
12	Indian Diaspora : Ethnicity and Diasporic Identity Dr. Anil G. Dodewar	88
13	शिक्षण शब्दाचा अर्थ, स्वरूप, व्याख्या आणि उद्देश : एक तत्वज्ञानात्मक चिंतन डॉ. अतुल म. महाजन	99
14	Lokmanya Tilak Public Library: A Knowledge Tree Mr. Chakradhar V. Bhurre	106
15	गडचिरोली जिल्ह्यातील तरुणांचा ग्रामसभेतील सहभाग एक अध्ययन डॉ. गणेश बी. खुणे	111
16	राष्ट्रीय शिक्षण नीती १९८६ आणि राष्ट्रीय शिक्षण नीती २०२० यांचे तुलनात्मक अध्ययन डॉ. हर्षना रा. सोनकुसरे	120
17	'शारीरिक गतिविधी और कोविड-१९' डॉ. प्रवीण गोपालराव पाटील	126

18	राष्ट्रीय शिक्षण धोरणाच्या संदर्भात अष्टपैलू आणि कल्पक विद्यार्थ्यांच्या जडणघडणीत ग्रंथालयाची भूमिका डॉ. रमणिक एस. लेनगुरे	133
19	ओपन सोर्स सॉफ्टवेअर आणि ग्रंथालये सौ. स्मिता प्रकाश पाटोळे	141
20	Role of Librarians in the e-Governance Era: Opportunities and Challenges – An Overview G.SRIKANTH	149
21	Social Media Tools in Academic Library Vijay Bajirao Jadhav Dr. Anil M. Chaudhari	158
22	Marketing of Library Information Resources and Services using Social Media Mr. Ajit Faras Ms. Shushma Gaude	162
23	Use of E-Resources in college Libraries: A study Mr. Gajbe Sumedh Shamrao	170
24	An Observation of Housekeeping Operations in Library: SOUL 2.0 Dr. R.H.Sontakke S. S. Rokade	182
25	Agronomist Dr. Babasaheb Ambedkar Dr. Chandrasekhar I. Gitte	192
26	'क्लाउड कॉम्प्युटिंग आणि शैक्षणिक ग्रंथालये' डॉ. किशोर एन वासुर्के	202
27	Prospects for Libraries in New Education Policy of India 2020 Dr. Mahesh G T	211

28	Role of Digital Learning in Madhya Pradesh Government College During Covid-19 crisis situation : Current Scenario Dr. Deepak Kumar Shrivastava	218
29	Role of Librarians in the e-Governance Era Dr. Virendrakumar L. Barde	228
30	Face book content coverage page of online english newspapers in india: a study Dr. Sangita Rajendra Chore	236
31	कालिदासकाव्यनाटकेषु वैदिकभाषायाः प्रभावः अदिती भट्टाचार्या	244
32	शतपथब्राह्मणेऽ ग्नितत्त्वम् : शास्त्रीयं समीक्षणम् डॉ. प्रताप-चन्द्र-रायः	252
33	शतावधानिनः डा. रा. गणेशवर्यस्य अवधानपद्येषु विद्यमानानाम् अलङ्काराणां समीक्षणम् योगिता दि. छत्रे	264
34	“एओङ्, ऐऔच् इति माहेश्वरसूत्रसम्बद्धानां ज्ञापकानां ताताचार्यनिर्दिष्टविवृत्यनुसारम् अध्ययनम्।” सुमित म. कठाले	276
35	मेघदूत' में प्राकृतिक-संवेदनशीलता डा. विशाल भारद्वाज	282
36	Manifestations of “Chanakya Neeti” in David Malouf’s “An Imaginary Life” Suriya Rajagopalan	290
37	Beyond Smoke and Fire: Towards Developing New Tools For Teaching Anumāna R. Venkata Raghavan	297

“क्लाउड कॉम्प्युटिंग आणि शैक्षणिक ग्रंथालये”

डॉ. किशोर एन. वासुर्के

गोषवारा :

शोधनिबंधात क्लाउड कॉम्प्युटिंगचा सारांश सादर केला आहे. क्लाउड कॉम्प्युटिंग वापरकर्ता केंद्रित बहुस्तरीय सेवा देते. क्लाउड कॉम्प्युटिंग सोप्या पद्धतीने संस्था किंवा ग्रंथालयांचे मिश्रण करण्यास मदत करते. अलिकडे बहुतेक ग्रंथालये डिजिटल लायब्ररी सांभाळण्यासाठी क्लाउड कॉम्प्युटिंग तंत्रज्ञानाकडे आणि एकाधिक लवधिकतेसह सोशल नेटवर्किंगकडे वाटचाल करत आहेत. विविध वैशिष्ट्ये, फायदे, सेवा मॉडेल, क्लाउड स्टोरेजचे प्रकार, क्लाउड कॉम्प्युटिंगची गरज आणि वापर या लेखादरम्यान चर्चा केली आहे.

कीवर्ड : क्लाउड कॉम्प्युटिंग, वेब तंत्रज्ञान, शैक्षणिक लायब्ररी, डिजिटल लायब्ररी, सोशल नेटवर्किंग.

प्रस्तावना :

क्लाउड कॉम्प्युटिंग वेब आधारित तंत्रज्ञान असू शकते, जे संगणनाचे एक नवीन प्रकार असू शकते. ही वेब किंवा नेटवर्कवर प्रदान केलेली सेवा आहे. क्लाउड कॉम्प्युटिंग हे तंत्रज्ञान आणि प्रवृत्तीचे संयोजन असू शकते जे पायाभूत सुविधा आणि अनुप्रयोग अधिक गतिशील, अधिक लवधिक आणि बदलण्यायोग्य बनवित आहेत. ही सर्व्हरवर आधारित सेवा आहे, जी काही वेळा अत्यंत उपयुक्त असते. क्लाउड कॉम्प्युटिंगला डेटा आणि ॲप्लिकेशन्सची काळजी घेण्यासाठी आणि आयोजित करण्यासाठी इंटरनेट म्हणून रिमोट सर्व्हरची आवश्यकता असते. क्लाउड कॉम्प्युटिंगमध्ये असंख्य संगणक सर्व्हरशी जोडलेले असतात. अनुप्रयोग दूरस्थ सर्व्हर दरम्यान स्थापित केले जातात आणि सर्व्हर स्थानाशी जोडलेले संगणक या अनुप्रयोगांचा वापर करू शकतात. एकाच संगणकादरम्यान प्रत्येक अनुप्रयोग स्थापित करण्याची गरज नाही. 21 व्या

शतकात हे सर्वात महत्त्वचे आहे जे एक सेवा म्हणून पायाभूत सुविधा, व्यासपीठ आणि सॉफ्टवेअर देते आणि व्यक्ती, कॉर्पोरेशन आणि सरकारमध्ये उत्कृष्ट लक्ष प्राप्त करते. क्लाउड कॉम्प्युटिंग हे ट्रेंडसह तंत्रज्ञानाचे संयोजन असू शकते जे पायाभूत सुविधा आणि अनुप्रयोग अधिक गतिशील, लवचिक आणि वापरण्यायोग्य बनवते. ई-मेल, ऑनलाइन बँकिंग, वेब कॉन्फरन्सिंग, ग्राहक संबंध व्यवस्थापन (सीआरएम) सारखे अनुप्रयोग क्लाउडमध्ये ट्रॅक केले जातात. ई-मेल, वेब कॉन्फरन्सिंग, कस्टमर रिलेशनशिप मॅनेजमेंट (सीआरएम) सारखे अनुप्रयोग एकाच क्लाउडमध्ये ट्रॅक केले जातात.

क्लाउड कॉम्प्युटिंग लायब्ररीना त्यांची उपस्थिती ऑनलाईन दाखवून मदत करते. ग्रंथालयांमध्ये रेकॉर्ड डेटा, खाजगी आणि नाजूक डेटाची काळजी घेणे देखील उपयुक्त आहे. इलेक्ट्रॉनिक जर्नल प्रवेश, डिजिटल लायब्ररी होस्ट करणे, सांख्यिकीय डेटाचा मागोवा घेणे आणि लायब्ररी होस्टिंग देखील समाकलित करण्यासाठी ग्रंथालये हे तंत्रज्ञान स्वीकारत आहेत.

व्याख्या :

क्लाउड कॉम्प्युटिंगमध्ये सामायिक संसाधने, सॉफ्टवेअर आणि ज्ञान दूरस्थ ग्राहकांना नेटवर्कद्वारे प्रदान केले जाते. क्लाउड कॉम्प्युटिंग ही एक सेवा असू शकते, ज्यात क्लाउड संसाधने मागणीनुसार अनेक वापरकर्त्यांना गतिमानपणे वाटप केली जातात. क्लाउड हा शब्द वेबसाठी वापरला गेला होता, जसे की टेलिफोनी स्कीमॅटिक्स, क्लाउड सारखा आकार नेटवर्क दर्शविण्यासाठी वापरला जात नव्हता, जो नंतर नेटवर्क आकृतीमध्ये वेब दर्शविण्यासाठी वापरला गेला. पारंपरिकरित्या संस्थांना समर्पित हार्डवेअर विकत घेण्याची आणि ती वापरण्याची सवय होती, ज्याला CAPEX (भांडवली खर्च) मॉडेल असे म्हटले गेले होते, परंतु क्लाउड कॉम्प्युटिंग संस्थेच्या उत्क्रांतीमुळे OPEX (ऑपरेटिंग खर्च) मॉडेलकडे जात आहे.

डग्लस गॉर्ले यांच्या मते लोक वर्च्युअलायझेशन आणि ते आयटीचे आकार बदलण्याच्या मार्गाने पकडत आहेत, सेवा आणि सॉफ्टवेअरवर आधारित मॉडेल तयार करतात आणि काही मार्गांनी आम्ही भौतिक स्तर बदलतो. कित्येक

वर्षे, आभासीकरण सक्षम केलेल्या सॉफ्टवेअर मॉडेल्सची निर्मिती. "

क्लाऊड कॉम्प्युटिंगबद्दल ग्वालैची प्रशंसा करणारा दुसरा लेखक म्हणाला, छ्या प्रकारे मला ते माहित आहे, क्लाऊड कॉम्प्युटिंगएहे मोठ्या चित्राला सूचित करते, मूलतः वेबचा वापर करून लोकांना तंत्रज्ञान-सक्षम सेवांमध्ये प्रवेश देण्याची व्यापक संकल्पना, गार्टनरशी सुसंगत, खऱ्या क्लाऊड कॉम्प्युटिंग म्हणून पात्र होण्यासाठी त्या सेवा मोठ्या प्रमाणात स्केलेबल असणे आवश्यक आहे.

क्लाऊड कॉम्प्युटिंगची आवश्यक वैशिष्ट्ये :

क्लाऊड कॉम्प्युटिंगची काही आवश्यक वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे आहेत :
ब्रॉड नेटवर्क ॲक्सेस :

मोबाईल फोन, लॅपटॉप आणि पीडीए सारख्या मानक साधनांद्वारेक्लाऊड क्षमतांमध्ये प्रवेश केला जातो. ही साधने बर्याचदा कोणत्याही ठिकाणाहून सुलभ ऑनलाइन प्रवेश बिंदूद्वारे वापरली जातात. ही लवचिकता व्यवसायासाठी महत्त्वपूर्ण आहे कारण कर्मचारी त्यांच्या प्रकल्प, करार आणि ग्राहकांना 24 X 7 वर नजर ठेवू शकतात जरी ते फिरत असताना किंवा कार्यालयात असतात.

ऑन-डिमांड क्षमता :

कॉर्पोरेशन क्लाऊड-होस्टिंग सेवा क्लाऊड होस्ट प्रदात्याद्वारे सुरक्षित करेल जी कदाचित वापरकर्त्याची नेहमीची सॉफ्टवेअर विक्रेता असेल. संस्थांना वापरकर्ता सेवांमध्ये प्रवेश आहे आणि वापरकर्त्यांना वेब इन्स्ट्रुमेंट पॅनेलद्वारे किंवा थेट प्रदात्याद्वारे क्लाऊड सेवा सुधारण्याची सुविधा आहे. गार्टनर Amazones डॉन वेब सर्विहसेस (एडब्ल्यूएस), मायक्रोसॉफ्ट, गुगल, आयबीएम आणि सेल्सफोर्स डॉट कॉमशी सुसंगत क्लाऊड सेवा प्रदाता आहेत जे मागणीनुसार स्व-सेवा प्रदान करतात. AWS NIST NY Times आणि NASDAQ द्वारे वापरला जात आहे.

मोजलेली सेवा :

ही सेवा कॉर्पोरेशन चालवण्यासाठी देखील खूप उपयुक्त आहे. क्लाऊड

सेवेमध्ये ही सुविधा संसाधनांच्या वापराचे मोजमाप दर्शवते. ही मीटरिंग क्षमता आहे जी संसाधन वापराचे नियमन आणि ऑप्टिमाइझ करण्यास सक्षम करते. हे वापरानुसार शुल्क आकारण्यास मदत करते. या मोजमापाशी सुसंगत कोणीही हे सॉफ्टवेअर किमतीचे आहे की नाही हे निवडू शकते. त्यानुसार कोणी योजना आखू शकतो आणि वापरकर्त्यांशी सुसंगत वापरकर्त्यांकडून शुल्क आकारू शकतो, जसे वीज विभाग वीज विकतो आणि प्रति युनिट चार्ज करतो आणि मोबाईल कंपन्या प्रति कॉल किंवा नाडीसाठी शुल्क आकारतात. या प्रकारची सेवा पारदर्शकता प्रदान करते कारण वापर आणि दुरुस्ती प्रदाता दोन्ही संसाधनांचा वापर तपासून आणि नियंत्रित करू शकतात.

रिसोर्स पूलिंग :

रिसोर्स पूलिंग वापरकर्त्यांशी कोणत्याही वेळी कुठूनही संसाधने वापरण्यास मदत करते. एकावेळी अनेक वापरकर्ते ही सुविधा वापरू शकतात. हे तंत्र बहुस्तरीय राष्ट्रीय कंपन्यांमध्ये सर्वात उपयुक्त आहे, जेथे काम व्यापक श्रेणीमध्ये विभागले गेले आहे. मग अनेक विभाग कामासाठी प्रयत्न करण्यासाठी गुंतलेले आहेत. संसाधन पूलिंगमुळे काम पूर्ण होताना अर्थव्यवस्थेचा परिणाम होतो. वेगवान लवचिकतारू हे आमच्या गरजा समर्थित आहे. कधीही आम्ही कोणत्याही प्रकारचे सॉफ्टवेअर जोडू किंवा काढू लवचिकता ही क्लाउड कॉम्प्युटिंगमधील सर्वोत्तम निवड आहे.

क्लाउड कॉम्प्युटिंगचे फायदे :

स्मार्टफोन, टॅब्लेट, लॅपटॉप इत्यादी वेब-सक्षम साधनांची उपलब्धता वाढल्याने वेबवर डेटावर प्रवेश करणे सोपे झाले आहे.

Sharing फाईल सामायिकरण जलद प्रवेशासह क्लाउड कॉम्प्युटिंगचा पहिला आणि मुख्य फायदा आहे. वापरकर्ता मोठ्या फायली जतन करू शकतो. फोटो, व्हिडिओ, सादरीकरणे, दस्तऐवज यासारख्या अनेक प्रकारच्या फायली बर्याचदा संग्रहित केल्या जातात. क्लाउड कॉम्प्युटिंग द्वारे बँक-अप सुविधा पुरवली जाते.

हे कॉर्पोरेशन किंवा लायब्ररी चालवण्यासाठी आयटी प्रणालीचे

व्यवस्थापन आणि देखभाल करण्यासाठी मूल्य परत करण्यास मदत करते. महागडी यंत्रणा आणि उपकरणे खरेदी करण्यासाठी निधी खर्च करण्यापेक्षा ग्रंथालये सेवा प्रदात्यांच्या मेघ संसाधनांचा वापर करू शकतात.

प्रकल्पांचे सहकार्य देखील केले जाऊ शकते, जे सॉफ्टवेअर आणि हार्डवेअर खरेदीच्या तुलनेत किफायतशीर आहे.

To वेबशी कनेक्ट झाल्यावर वापरकर्ते इतर डिव्हाइसवरून संग्रहित फायलींमध्ये प्रवेश करू शकतात. प्रचंड अंतर्गत स्टोरेज सिस्टमची गरज नाही. Most हे बहुतेक संगणक आणि ऑपरेटिंग सिस्टीमशी सुसंगत आहे.

सेवा मॉडेल :

क्लाउड कॉम्प्युटिंग तंत्रज्ञानात खालील सेवा मॉडेल उपलब्ध आहेत :

पीए ए ए IPAAS :

प्लॅटफॉर्म-ए-ए-सर्व्हिस (पीएएएस) ची गणना बहुतेक वेळा संगणकीय व्यासपीठ म्हणून केली जाते ज्या दरम्यान सॉफ्टवेअर आणि इन्फ्रास्ट्रक्चर खरेदी आणि देखभाल न करता वेब ॲप्लिकेशन्स पटकन आणि सहज तयार होतात. या हार्डवेअर दरम्यान, ऑपरेटिंग सिस्टम, स्टोरेज आणि नेटवर्क क्षमता वेबवर भाड्याने घेतली जाते. PAAS मध्ये, व्हर्च्युअलाइज्ड सर्व्हर आणि संबंधित सेवा खरेदीदारांनी प्रचलित अनुप्रयोग चालवण्यासाठी किंवा नवीन अनुप्रयोग विकसित आणि चाचणी करण्यासाठी भाड्याने घेतल्या आहेत. हे एक सॉफ्टवेअर वितरण मॉडेल आहे ज्या दरम्यान होस्ट केलेले सॉफ्टवेअर अनुप्रयोग वेबवर ग्राहकांना उपलब्ध केले जातात. पीएएएस सह, ओएस वैशिष्ट्ये वारंवार बदलणे आणि श्रेणी सुधारित करणे शक्य होते.

फाय देरू भौतिक पायाभूत सुविधांमध्ये गुंतवणूक करण्याची गरज नाही, विविध ठिकाणी संघ एकत्र काम करू शकतात.

एस ए ए एस SAAS :

सॉफ्टवेअर ॲज अ सर्व्हिस (एसएएएस) ही क्लाउड सेवा असू शकते जी सॉफ्टवेअर आणि त्याच्या कार्यासाठी दूरस्थ प्रवेश प्रदान करते. सॉफ्टवेअर

दूरस्थपणे होस्ट केले आहे वापरकर्त्यांना अतिरिक्त हार्डवेअर खरेदी करण्याची आवश्यकता नाही. संस्थांना इन्स्टॉलेशन, सेट-अप आणि कधीकधी दैनंदिन देखभाल आणि देखभाल हाताळण्याची आवश्यकता नसते. एसएएसचा सहसा मागणीनुसार सॉफ्टवेअर म्हणून उल्लेख केला जातो आणि त्याला खरेदी करण्याऐवजी भाड्याने वापरणे असे म्हटले जाते. पारंपरिक सॉफ्टवेअर अनुप्रयोगांसह, सॉफ्टवेअर पॅकेज मिळवणे आणि ते वापरण्याची क्षमता असण्यापूर्वी ते पीसीवर स्थापित करणे आवश्यक आहे. सॉफ्टवेअर एसएएसचा मोठ्या प्रमाणावर वापर संचयित, बँक-अप आणि हस्तांतरित करण्यासाठी वापरला जातो कारण सहसा प्रारंभिक खर्च नसतात. वापरलेल्या साठवणुकीसाठी संस्थांना फक्त जागेच्या प्रमाणात पैसे द्यावे लागतात. SAAS ला होस्टेड स्टोरेज देखील म्हटले जाऊ शकते. SAAS चे नमुने आहेत : Google] Twitter, Facebook, Flicker इ.

फायदे :

कोणतेही अतिरिक्त हार्डवेअर खर्च नाहीत, आपण जे वापरता ते विकत घ्या, स्वयंचलित अद्यतने, कोणत्याही ठिकाणाहून प्रवेश योग्य

आय ए ए एस IAAS :

इन्फ्रास्ट्रक्चर इन सर्विसेस (आयएएस) क्लाउड कॉम्प्युटिंग इन्फ्रास्ट्रक्चर सर्व्हर, स्टोरेज, नेटवर्क आणि ऑपरेटिंग सिस्टीम ऑन डिमांड सेवा म्हणून वितरीत केल्या जातात. IAAS मध्ये, उपकरणे स्टोरेज, हार्डवेअर, सर्व्हर आणि नेटवर्किंग घटकांसह ऑपरेशन्सला समर्थन देत नाहीत. संस्थांद्वारे आउटसोर्स केले जातात. उपकरणे सेवा प्रदात्याच्या मालकीची आहेत आणि म्हणून ते गृहनिर्माण, चालवणे आणि देखभाल करण्यासाठी जबाबदार देखील सेवा प्रदात्यावर आहे. क्लायंट सहसा प्रति-वापर आधारावर पैसे देतो.

फायदे : ऑन-डिमांड सेल्फ-सर्विसेस, ब्रॉड नेटवर्क ॲक्सेस, मापन सेवा.

मेघ संचयनाचे प्रकार :

1. वैयक्तिक मेघ संचयन :

वैयक्तिक क्लाउड स्टोरेजमध्ये, खाजगीचा डेटा क्लाउडमध्ये साठवला जातो आणि हा डेटा सहसा कोठूनही प्रवेश केला जातो. हे सार्वजनिक क्लाउड स्टोरेजचा उपसंच आहे. याला मोबाईल क्लाउड स्टोरेज असेही म्हणतात कारण या प्रकारच्या क्लाउड स्टोरेज दरम्यान संचयित केलेला डेटा सिंक्रोनाइझ केला जातो आणि टॅब्लेट संगणक आणि मोबाईल फोन सारख्या अनेक उपकरणांवर शेअर केला जातो.

2. सार्वजनिक क्लाउड स्टोरेज :

सार्वजनिकरित्या क्लाउड स्टोरेज, डेटा एंटरप्राइझच्या बाहेर स्वतंत्र सेवा प्रदात्याद्वारे सांभाळलेल्या डेटा सेंटरमध्ये साठवला जातो. उपक्रम त्यांचा डेटा सार्वजनिकपणे क्लाउड स्टोरेजचा बॅकअप घेतात आणि ज्ञानाच्या साठवणुकीसाठी आवश्यक हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर संसाधने राखण्यापासून स्वातंत्र्य मिळवतात. एंटरप्राइझेस परिसरात चालणाऱ्या ॲप्लिकेशन्सद्वारे तयार केलेला लाइव्ह डेटा सार्वजनिकपणे क्लाउड स्टोरेजमध्ये साठवला जाऊ शकतो.

3. खाजगी मेघ संचय :

खाजगी क्लाउड स्टोरेजमध्ये, संस्थांच्या डेटा सेंटरमधील पायाभूत सुविधा सहसा स्टोरेज प्रदात्याद्वारे व्यवस्थापित केली जाते. क्लाउड स्टोरेजचे फायदे प्रदान करताना खाजगी क्लाउड स्टोरेज सुरक्षा आणि कामगिरीची चिंता राखण्यास मदत करते.

4. हायब्रिड क्लाउड स्टोरेज :

हायब्रीड क्लाउड स्टोरेज सार्वजनिक आणि वैयक्तिक क्लाउड स्टोरेजचे मिश्रण असू शकते, या स्टोरेज दरम्यान गंभीर डेटा एंटरप्राइझच्या खाजगी क्लाउडमध्ये साठवला जातो तर इतर डेटा सार्वजनिक क्लाउड स्टोरेज प्रदाता संग्रहित केला जातो.

लायब्ररीमध्ये क्लाउड कॉम्प्युटिंगची गरज :

सर्व सॉफ्टवेअर दूरस्थपणे सर्व्हर दरम्यान संग्रहित केले जातात आणि इतर संगणक त्याशी जोडलेले असतात. क्लाउड कॉम्प्युटिंग सेवा जसे

अधिग्रहण, कॅटलॉगिंग, प्रक्रिया प्रणाली, डिजिटल सामग्री आणि ग्रंथालयांमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या अग्रगण्य तंत्रज्ञानाचा समावेश करण्याची तरतूद आणि MARC21 XML Z39-50 युनिकोड अशा विविध मानकांचे समर्थन करते ज्यावर थेट ग्रंथालय आणि ज्ञान विज्ञान क्षेत्राशी संबंधित आहे.

आधुनिक ग्रंथालयांमध्ये क्लाउड कॉम्प्युटिंग लोकप्रिय होत आहे. अलीकडे असंख्य ग्रंथालये आहेत, जी स्वयंचलित आहेत. ग्रंथालये चालवण्यासाठी तंत्रज्ञान आवश्यक आहे. ऑटोमेशनसाठी लायब्ररीद्वारे विविध सॉफ्टवेअर वापरल्या जात आहेत. यापैकी सॉफ्टवेअरचा परवाना देऊन प्रवास केला जात आहे, जी ग्रंथालयांना विक्रेत्याकडून खरेदी करावी लागली. हे खूप महाग आहे आणि कोणतीही संस्था ते स्वतंत्रपणे अनेक संगणकांसाठी खरेदी करू शकत नाही. ही समस्या उलगडण्यासाठी क्लाउड कॉम्प्युटिंगला खूप मदत होते. संगणकीय प्रणालीचे हार्डवेअर अपयशी झाल्यास असंख्य घटना घडतात. पीसीमधून सर्व माहिती हरवते जी अत्यंत हानिकारक आहे. ही समस्या उलगडणे खूप दमछाक करणारे बनते.

निष्कर्ष :

वैयक्तिक ग्रंथालयांच्या वतीने हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर होस्ट करण्याऐवजी समान सामायिक हार्डवेअर, सेवा आणि डेटा वापरून ग्रंथालयांच्या सहकारी परिणामामुळे ग्रंथालय संग्रहांचे व्यवस्थापन आणि ग्रंथालय वापरकर्त्यांचा अनुभव आणि ग्रंथालय कर्मचारी वर्कफ्लो दोन्हीची देवाणघेवाण करण्याचा संपूर्ण खर्च कमी होऊ शकतो. क्लाउड कॉम्प्युटिंग कॉम्प्युटिंग पॉवर शेअर करून ग्रंथालयांना हिरवेगार बनवू शकते त्यामुळे कार्बन फूटप्रिंट्स कमी होतात. हे ऑनलाईन लायब्ररीसाठी एक मजबूत, एकसंध उपस्थिती निर्माण करू शकते आणि वापरकर्त्यांना एक क्षेत्र, गट आणि जागतिक पोहोच प्रदान करते. क्लाउड कॉम्प्युटिंग हे रिप्लेसमेंट टेक्नॉलॉजी नसून कॉम्प्युटिंगचा एक रिप्लेसमेंट प्रकार आहे. क्लाउड आधारित अनुप्रयोग वापरण्यासाठी ग्रंथालये मागोवा घेत आहेत जेणेकरून त्यांची सेवा अत्यंत प्रभावी आणि कार्यक्षमतेने बळकट होईल.

क्लाउड कॉम्प्युटिंग व्हिज्युअलायझेशन, डिस्ट्रीब्यूटेड कॉम्प्युटिंग, युटिलिटी कॉम्प्युटिंग, अगदी अलीकडे नेटवर्किंग आणि वेब सॉफ्टवेअर सेवांमधील संशोधनांवर आधारित आहे. हे एक सेवाभिमुख आर्किटेक्चर, शीर्ष वापरकर्त्यांशीही माहिती तंत्रज्ञान ओव्हरहेड कमी करणे, उत्तम लवचिकता, मालकीची एकूण किंमत कमी करणे, मागणी सेवा आणि इतर बऱ्याच गोष्टी सूचित करते.

संदर्भ :

1. पी. मेल, पी. ग्रान्स, क्लाउड कॉम्प्युटिंगची एनआयएसटी व्याख्या : राष्ट्रीय मानक आणि तंत्रज्ञान संस्थेच्या शिफारशी, 2012, ऑनलाइन, उपलब्ध <http://csrc-nist.gov/publications/nistpubs/800&145/SP800&145-pdf>.
2. वाय, योंग, सार्वजनिक क्षेत्रात क्लाउड कॉम्प्युटिंगचा वापर : 2012, ऑनलाइन, उपलब्ध : <http://lindawong-myefolio.com/Uploads/Utilizing%20Cloud%20Computing%20in%20the%20Public%20Sector-pdf>.
3. कौशिक, कुमार 4, नाही 3, पृ. 270–273, 2013.
4. एन. गोसावी, एस. एस. शिंदे, बी. टाकुलकर, क्लाउड कॉम्प्युटिंग इज लायब्ररी अँड इन्फॉर्मेशन सायन्स फील्डचा वापर, इंटरनेशनल जर्नल ऑफ डिजिटल लायब्ररी सर्व्हिसेस, खंड. 2, नाही. 3, पृ. 51–106, 2012.
5. एस.पी. सिंह, आर.एस. 32, नाही. 6, पृ. 526–532, 2012.
6. पी वाय घॉनस, क्लाउड कॉम्प्युटिंगक अभ्यापन आणि शिकण्याच्या शिष्यवृत्तीचा सराव करण्यासाठी एक संभाव्य नमुना द इलेक्ट्रॉनिक लायब्ररी, खंड. 29, नाही. 2, पृ. 214–24, 2011.
7. क्लाउड कॉम्प्युटिंग विकिपीडिया : द फ्री एन्सायक्लोपीडिया, 2014, ऑनलाइन, उपलब्ध : http://en-wikipedia-org/wiki/Cloud_computing.